

יידישע

פעסטער צייטונג

דיוועס בלאטש ערשיינט דריימאל וואכענטליך...

אויף דעזע צייטונג קאנמאן יעדען טאג...

Nr. 147. פֿעסטער יארנאנט, פֿעסט, מאָנאט יח כסלו התרמ"ד. Pest, den 17. Dezember 1883.

פאליטישע אבערזיכט.

אם לעבדאפטעסטען ווירד געגענווערטיג אין אללען פאליטישען קריזיסן...

ערסטען שטיקען הובבלאכערטיג דיא קונעל דיא האזע דעם העררן האַטש. עם אונט נאטירליך...

דיווען בעוזך אויך אין וועגן בעאורוועגונג, דיא אַ בעקאנטליך דער אטאליענישע קאניג פאסעטע...

פערשערדנע נייאניקייטען.

וואס דיא אינגערע פאליטישע בערשיפט, זא ווערדען שאן הייסע דיא ניי-וואהלעך דער קאמיטאטע...

דעם אונטערן וועגן קאמיטעטען דיא וועלל וועזען עטוואס קאמיטעטען און זיך, עם זאל דעם אייגענטליכן קאניגסשאפטען ווערדן...

נין איזט עם אַ בעקאנטע וועלכע וואנדלונג- ניין דיא פאליטישע דעם פֿירטען ביסמארק בעצירליך...

ניבט וידען איינע ציוויל-עדה איינגעהן — דאסמאל
מאן דינעז איינזליילונג הערן פאפער וואהל
איינע זעלבעקאמפ נעקאסטע האבען, דאך ער
האט זיך איבערצייגט, דאס זיינע קאסטער אן דיע-
זער ווינדע ניבט געשטארבען אונד דאס זיא איר
איהם ניבט געשארעט, דא ער יא מיטלערווייזע
זאגט צום באראן ערהאבען ווארדען אינד
זא קאס עט, דאס ער נונטעהר דא האצו דא איינ-
ווילונג אים, אונד זיין ווארן איינע ברודערליכע
שייטפילעדיגן היראסדען! — עס זעהט לידער
טרויניג אים און דאס ווענטהום, זאלענע ריך נע-
ווארדען עהרעך דורפטען דער מינונג זיין, דאס
דיא, "תורה" נאר ניבט פיר א נעגענען ווארדע
דא יא אנטער דען ווייזען, דאס אס בערנע טע
שטארדען נאך קיינע באראנע פארהאנדען ווארדען,
זא פערנעסטען אבער, דאס דער יודישע ארעלער
אננבאנדען אים וואהל פאן ווייזע אהרעטעס וועל-
טען, אלס דער ריטטער, אונד באראנעטעל דען
זיך הייטשטאנע יעדער קויפטען קאנן, דער פיר זאל-
כעס, שפילעדיג איבערפליססענע געלד האט!

ווארען געפירען ווארדען, דאס פאן דער וועג-
פלינדערונג ערהערטען, צו זיך צוויי מאנאטען נע-
גענטעס פערדארטעוויילען, אללע איברען אננע-
קלאטען ווארדען פריגעשאדען, דאס ערסטען
דרייא פערדארטעוויילען מעלדעטען דאס אפגעלא-
צן אן אבער איר דער שטאאטס-אנוואלט אס-
פערליכע גענען דאס גענענע מאס דער שטראפע
ענדלעך אפגעלויבטען דער פערטהוינדער אדווי-
קאט סאלא, איר פיר דא דרייא שטייגער-וועל-
לעך וועלכע בלאס ווענען דענשטאלע פער-
טויילע ווארדען, גלייכצייטיג ערוויכטע ער, דאס
מאן אללע פערטהוינדער פארלייבט איר פרייע
פויס וועטען ביז אן אהרעך אינטסטאני אהר
אירטהייל געשפראכען האבען ווירד, — דער נע-
ריכט-האף בעטלאס, אללע פערדארטעוויילען
פארלייבט איר פרייע פויס וועטען מיט אים-
נאמע דעס באריכערס קאלמאנשי אונד דעס
יאזע ליכקאווא, וועלכע אס מיטטען צו דער
שטאאטס-האכאטען ווענענדיקען ביגעטראנען
דורך אהרע לוינטשאליכען הענטענען, ווירד
מיטטען ניר נאך הונציפטיג דאס דער געריכט-
האף דער אבער דיענע ווענענדיקען אירטהייל-
טע, ניבט אס אייגענליכע קאפאטיוארע געריכט
וואר, אונדען אונד ער פאסטער געריכט-האף
דיעקט נאך קאפאטיואר געטוונדען ווארדען אים
אבער דעס מאנע ווענדיקע צו אירטהיילען!

פ א ל ש מ א ע ר ב א נ ד (א) א ין שוה-
מאכע-וועללע אנטעס עמקד אינטעס מאכט
אס 14 טען דיענעס ביז דער פארזיידע דאס איינע
דאס איהם אין סייכענ-מאכע, אנטעס פראניג
פ ע ר ג ג דעס ער דא שטעלע אייגענעסערט
זיינע אביים מיט איינעס, פאלישען זיכער נודען
בעקאדעט דאס דער פארזיידע דאנענדיקע ער-
ווישטע נאך א דעמוולדען טאנע דען סייכענ-
מאכע פערט, עס דעמולדען זיך ביז דער פאר-
אונטערזוכונג הערעס דאס דיענער מענט פרייעס
ווענען פערשינג פאן 10 נודען נאטען צוויי אונד
אין האלב אהר אים קעקער זיך פערברעכען
סיען מיטטען ערסט הייער 13 טעטעמבער
ווארדען ער אים דעס קעקער ענטלאסטען, אונד
זא ליענט דער פערדאכט נאמען, דאס פערט זיך
גענעיערטיג מיט דער פאבריקאציע פאן פאלישעס
זיכער-נודען בעטלאסטע, ביז אהרע וויכטיגע
אן דער וואהנע פרייעס ווארדע אונדעס ניכטס
פערדעקטיגע פארנענדיקען, דאס היינטיגע דאס
מיט פערט צוזאמענצוהאנען, זאנעטן אונדעס ביז
דער פארזיידע פארנענדיקע אים! פאר עטא 14
טאנען ווארדע פערט פאן איינעס זינגען מאנע כע-
זוכט מיט דעס ער זעהר לאנגע אונד זעהר נע-

היימיספאלל איבער ארונדען איינען גענענטשאנד
פערדארטעטע — גלייכצייטיג ליעפערטען זא דער
פארזיידע איינע זא נענטיג בעשרייבונג פאן דיענעס
ווען מאנע דאס זא לידער דארפן קאס, דאס דיע-
זער קין אנדערער זיין קאנן, אלס דער אהר לענגסט
אלס פערדעכטען בעקאנטע א ר ב א נ ד א ס ק י
דיענער האטטע זיך פאר איינעם לארען דאס דאס
פערברעכען צו שולדיג קאממען האטטען, דאס ער
איר זיינע געלעכטע געשאסען האט, ער ווארדע
נין בעקאנטע פערדאפטעט, דיענער מאכטע זא-
נייד נאך צוויי טהיילונגעס דא דעס פערברע-
נייד דער פארשיידענע דאס נאמאפט, נעמלעך דען
בעקער-וועללען יאזע פאן קורין אונד דען
לעבער יאזען גיר, דיענער לעטעטערע זא-
פרייעס ווענען טאקסלאן אונד וועכעלע פערשינג
זוכט אהרע אים קעקער, אן דער וואהנע דעס
ק ר י ו ין פאנר דא פארזיידע אייגענעסערט 10 שטיק
פאלישע וועכענענען נעכטע שטעלענעל אונד
אללען נאכדען וועקאנען צו א אנטערשינגען דעס
פאלישען געריכט- — עס אונד וועכטע פערשינג-
ליך, דאס דא פארזיידע וועלכע יעמטע דא פאליש-
טינגער בעדייטע אן הענדען דאס נונטעהר זא-
נאך זיך פערברייטען דעס פאלישען געלדעס זוכט
(א ר ב ע ר ד ע נ ב ר ז נ ד א ר ז)
ה א ס ק א א ינער פארשיידע קאנטאסאניע-
פעלע ווענדען דער נייען טרייען פרייעס פאר-
נודען אייגענעוויילען פערברעכען; דיענער ביאנד
וואר דער פרייבאכטע ווייט מענטשען-ווענענען,
איינע מאנע בעפאלקערונג, דאס צו א אנטעסען
קלאסע נודען אים פאס אונד ליליק געטראפען
ווארדען, דער ענטשיידען אונד טהייל דיענער
פערדארטעוויילען בעשטערט אים זיך דא זא
ארטועליג זיך, דאס זא זאנעוואנען, פאן הייטע איר
פארניגן לעבען, אן דאס קאן לעכטען נעמלעך סו-
זענדע פארזיידע דא אים שווישע אהרעך אננע-
זוכטע דאס טעלליכע ביאך זוכט מיטטען עס
ווארדען דעס מיטטעללאזע האנדווערקס-לייטע,
שטראכען-וויזע, בולדער-הענדלעך, דאס צוזאם-
גענענדיקע אן דיענעס עננען שטאטפערטעל
לעכטען, ווא דא הייער קליין אלס בויפעלען, אונד
דא שטראכען קרום אונד שטויבען ווארען, דאס
גארל דער איינזאנדיקער, דאס דורך דיענע פרייעס,
ביינט אהרע לעטעטע האבע אייגענעסערט אונד
אבראכאן געבויענען, דעמאס 8 ביז 10,000 איי-
וואהנע, דאס פרייע ביאך פארניגן מישוואך אים
דא אהר טארענעס אים, דאס פרייע ענטשטאנד דורך
דא אנטפארטעניקייט איינער אלטען פרייא, וועלכע
איינע פאנעט מיט קאלהאן און אהרעס געמער אן
איינען ארם שטעללעטע, ווא לייבט ענטשטאנדע
שטאפטע זיך בעפארדען.

פ ע ר ה א נ ד ל י נ ג דעס טיפא-
עטלארע פראגעסעסען ביז דער קאנגליבען טא-
פעל נימט הייטע אהרען אנפאנג, וויר ווערדען
איבער דען פערלוף דיענעס אייגענעוויילען פרא-
צעסעס אירטהייל קאפאטיוארע געריכטען, דאס
איינע נעט ווירד הערען וויר, דאס דער געריכט-
וואל דער קאנגליבען טאפעל ניבט פאן לייטען ווא
ב א ר י אונד דערניליבען אונד סעמיטישען העל-
דען איבערפיללט זיין ווירד, וועלכע זיינענדיקעס ביזא
פערדארטען דעס טיפא-עטלארע פראגעסעסען
אן נודעוואזא אים געריכטע-וואלע ווערדע-
האלט דא פרייבאכטען שקאדאלע הערפאר-
רעפען!

פ ע ר א ו ר ט ה י י ל ו נ ג ד ע ר
י ו ד ע נ פ ל י נ ד ע ר (א) דער געריכט-האף
צו קאפאטיואר האט ענדלעך אס 14 טען דיענעס
גענען דא ווענע-פרייערע אן סייכענ-מאכע-
נודעס אירטהייל געפאלט; דער הייט-הענטער
אונד אפרייער, נעמלעך דער באריכער קאלמאנשי,
ערהעלט דרייא אהרע צוכטהוי אונד פערלייערט
אייבער אללע בורגענליכען רעכטע פיר דא
דייער פאן זוכט אהרען, — און געוויסער יאזע
ליכקאווא אונד ערהעלט צוויי אהרע צוכטהוי אונד
פערלייערט אללע בורגענליכען רעכטע פיר דא
דייער פאן פער אהרען, — און אנטעסען פער-
פעהר, ווארדע צו 9 טאנען צוכטהוי פער-
טהיילט אונד צום פרייעס אללע בורגענליכען
רעכטע פיר דא דייער פאן דרייא אהרען, — דאן
ווארדען נאך דרייא שטייגער-וועללען, ביזא דענען

יינע גענענטשאנדען, דאס איך פערלאסטען, ניבט
צו שטאנד געוויינען.
ניבט זיין ווארן; (דייע דער אלטע) דאס איך
מיט דיענעס דינעס פערשיידענען פרייערען, ניר ווענען, דאס
דאס ווארש האלפטעס! ביזא אלל דעס מיט דאס דיר זאנען,
דאס איך פארן בן, דאס דאס פאן דער האף שטייער
אנטעסען זוכט דאס אונד בעדייטעס מיט איינעס זינגען
וידען אים פעסען, נאמעס שאוואר, פערלאכטע דאס
געשטע זיך פערלייבטע געשטערטע דאס זיך צו הייער
שטאפען —
ניבט אס טיערעסען (זאנעס היינדיק לעבעלעך) איך
בין פארט, דאס זיך דא זאנע זא ענטוויקעלט האט יעצטע
וירד זא נודען אן אהר ריכטיגע עלעמענט, אן אהרע
פרייע אונטערזוכונג קאנען, איך קענען צו פערלייבנדיקע
דייער פארזיידע קענען מאן אללעס ניר ניבט דאס זאנע
טענע אונד וועלליכע אים, דא פאסט ענען דארטאן,
ווא אן איינע קאסענע
דייער פארזיידע שאוואר נודעס ענען אהרע
בילדונג אונד אהרע פארשיידע דאס צו בעקנען, דאס
דאס זאנע דאס אונד וועלליכעס אונד וועלליכעס
דאס שאווארשע וויר אונד דער בעשטערנע בעדייטע
אונטערזוכונג פרייערען און אונד אונד אונד אונד אונד אונד
קאסטע פאסטען זיך, ניבט ער דא א טענס צו עסקען
אונד זיך דא איך אללעליכעסען הייטע יודישע מעדען
אונד פרייען דיענע ווייזען אבער דיענע טענען ניבט אן
דא נעבחהרענען דענענען צוויק, וועסחאלב ער זיך סעהר
זעליבט, אלס איינע אנטענדיקען טענען געבויהט.
(פארשטענען פאלטע)

אבער אים נודען זינגען אים הערען בייס דאס
"אוי דענקען אונד אים שילדען בין איך נאך אנטער-
זינגען אונד ווענען עס איך פרייערען"
"דאך פרייערען טיף היינדיק"
"איך פרייערענען, וואס איך האלפען קאנן" זאנע
טע היינדיק
"נין, דאס קאנעט דאס האלפען אונד זא פרייערען
מיט דאס ווא דך ניט פארטעלל טיפען ווירטע"
"דאס קאנן איך דיר ניבט פרייערענען איך לעבע
זא דאך אן איינעס נאנין אונטער פרייען, וואס קאנן איך
וויכען, פערלייבט ניבט מאן מיר איינעס פאנע צו פער-
שטענען, איך קאנעט צום גענעראלע אווארדען, ווען
איך טיך טיפען איך ווייט, דאס איך דיעס ניבט זא לייבט
סוון ווערדען וויל איך עס אלס דאס זאנעטע פרייערען
בעטראכטען ווען ווענען ווענען נעלעטען אונד ווענען
איינע שטעללע ווען דעליקאטע איבערזיינגען פערלייבטען
אבער פרייערענען קאנן איך ניבט! ביזא דיענער נעלעטען
הייט מיט איך דיר נאך עטוואס פרייערען, נאמאפט פאן
איך לעבען אן פעסע דאס טיעל-פרייען פארזיידע פאן
קאליש, אונד איך דא ליעכטען טיך מיט דער אייגענטען
איינזיכטיג; עס אונד איך ערלעכען טענענעטעס, ניבט-
דעקעט מעדען, נין, דאס ליעכטען אונד אללעס אים שטארדען
ווען מיר איינעס טאנע אטאליא ארע אהרע פארזיידע
ע-אפגען וואלשע, אונד טיען דעליקאט הייער אין הייער
הייערעטע ווא — ווער ווייט דאנן, אב איך דיענעס היי-
דענעס ניבט בעדייטען דאך דעסען קאנן איך זיך פער-
זיכען, דאס הייער אונד איינע טענען וויען ניבט געשטען
ווער, ווען איך טיך אונטער טיפען וואלשע, זא ווירד עס

טען, וואס איך אבער דאך ניבט אונטערזוכען געשטען
לאסטען אנטעס"
"היינדיק! (דייע דער אלטע) דאס הייטע דער ווענען
איינעס הייטע נאך אן דיר, ווא ווירטע שפעטער איבער
זאלטע זאנען קאלבלייטע אירטהיילען!
"נין, נאמאפטען! (זאנעס היינדיק) איך ווערדע ניע
זא איך ווען ווייט דער דיר דען טרייסען גענענאכער ווען
אין ווארש קאסטע אונד ווענען איך ווערדע טיענען קאנן
ניבט הענענען דען שלענען אונד טיענען בארט ניבט
הערהאלטען, דאסס מאן דעסען הארע אויסרעס וויר זיין,
צו טהייל וויר, דאס דענענאכער אונד ווענען וויר וויר
וידען אים נודען! — ווא קאנען אים דא טרייסען אב-
טען, ווען וויר אונד וועלכע אן אהרע גענענאכער זא
הערהאלטען!
"דאס היינדיק! קורן דעוואלוט; זאנע מיר אונטער
אונטער, ביז דאס נאך ניבט געטויפט"
"וויא קאסטע דאס איך דיענע פראנע, ליעבער
נאמאפטען! —
"ווייל דאס ניבט טעהר וויא איך ווען פרייעסען —
אלא אנטווארעט מיר קורן אונד געשטימט: ביז דאס נאך
ניבט געטויפט"
"פארטעלל נאך ניבט וויר ערווערענען היינדיק,
דאס אונד קורן גענענאכער אונד אבער ניבט בע-
שטימט וואס הייטע דיעס פארטעלל נאך ניבט וויר"
אן דער קריכע אונד בין מיט דעס וויר-וואסטער נאך ניבט
געטויפט!"

